ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
F. G. JACOBS
της 8ης Ιουλίου 1992 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Η υπό κρίση υπόθεση αφορά το ζήτημα κατά πόσον η Σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως έχει τροποποιηθεί με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 σχετικά με την προσχώρηση της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου (ΟJ L 304, σ. 1), απαγορεύει στα δικαστήρια συμβαλλόμενου κράτους την αναγνώριση μιας ερήμην εκδοθείσας σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος αποφάσεως. Στο εξής θα αποκαλώ τη Σύμβαση του 1968, όπως αυτή έχει τροποποιηθεί, ως Σύμβαση των Βρυξελλών.

2. Η υπόθεση αυτή έχει υποβληθεί στην κρίση του Δικαστηρίου μέσω αιτήσεως του Bundesgerichtshof για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως των Βρυξελλών. Το υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα έχει ως εξής:

«Συντρέχει περίπτωση μη αναγνωρίσεως αποφάσεως κατά το άρθρο 27, περίπτωση 2, της Συμβάσεως των Βρυξελλών αν δεν μπορεί να αποδειχθεί ότι το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο επιδόθηκε στον ερημοδικήσαντα εναγόμενο ή αν, εν πάση περιπτώσει, το δικόγραφο αυτό δεν του επιδόθηκε νομοτύπως, έστω και αν, παρ' όλ' αυτά, ο εν λόγω εναγόμενος έλαβε γνώση της εκδοθείσας αποφάσεως χωρίς να ασκήσει κατ' αυτής τα ένδικα μέσα που του παρέχουν οι δικονομικοί κανόνες του κράτους στο οποίο εκδόθηκε η απόφαση;»

Το ιστορικό της διαφοράς

3. Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο εκδικάσεως αγωγής της Brandeis Ltd, εταιρίας αγγλικού δικαίου με έδρα στο Λονδίνο, κατά της Minalmet GmbH, εταιρίας γερμανικού δικαίου με έδρα το Düsseldorf. Η Brandeis ζήτησε να εκτελεστεί στη Γερμανία μια ερήμην εκδοθείσα από το High Court, Queen's Bench Division απόφαση με την οποία υποχρεώθηκε η Minalmet να της καταβάλει το ποσό των 36 533,50 δολαρίων ΗΠΑ πλέον τόκων και εξόδων. Η Minalmet υποστήριξε ότι το δικόγραφο της ασκηθείσας ενώπιον του High Court κατ' αυτής αγωγής δεν της επιδόθηκε νομοτύπως και ότι το άρθρο 27, περίπτωση 2, της Συμβάσεως των Βρυξελλών απαγορεύει, όπως είναι επόμενο, την αναγνώριση εντός Γερμανίας της αποφάσεως του High Court.

4. Το άρθρο 27 της Συμβάσεως των Βρυξελλών περιλαμβάνεται στον τίτλο ΙΙΙ «Αναγνώριση και εκτέλεση». Ο γενικός κανόνας σε σχέση με την αναγνώριση θεσπίζεται με το άρθρο 26, πρώτο εδάφιο, το οποίο ορίζει ότι «απόφαση που εκδίδεται σε συμβαλλόμενο κράτος αναγνωρίζεται στα υπόλοιπα συμβαλλόμενα κράτη χωρίς ιδιαίτερη διαδικασία». Το άρθρο 27 εισάγει παρέκκλιση από τον γενικό αυτό κανόνα απαριθμώντας

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

ορισμένες καταστάσεις στο πλαίσιο των οποίων τα δικαστήρια των συμβαλλομένων κρατών πρέπει να αρνούνται την αναγνώριση αποφάσεως εκδοθείσας σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 27, περίπτωση 2, μια απόφαση δεν αναγνωρίζεται

«αν το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο δεν έχει επιδοθεί στον ερημοδικήσαντα εναγόμενο νομοτύπως και έγκαιρα ώστε να μπορεί να αμυνθεί».

Δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, το άρθρο 27 εφαρμόζεται και επί των αιτήσεων που υποβάλλονται εντός συμβαλλομένου κράτους και σκοπούν στην περιαφή του εκτελεστηρίου τύπου σε απόφαση εκδοθείσα εντός άλλου συμβαλλομένου κράτους.

5. Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο, δηλαδή το writ, δεν επιδόθηκε στη Minalmet νομοτύπως και ότι το ελάττωμα αυτό στην επίδοση δεν μπορεί να θεραπευθεί. Ωστόσο, η Brandeis υποστηρίζει ότι η απόφαση του High Court πρέπει εν πάση περιπτώσει να αναγνωριστεί για τον λόγο ότι ο εναγόμενος δεν μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 27, περίπτωση 2, σε περίπτωση που έλαβε γνώση της κατ' αυτού εκδοθείσας αποφάσεως και δεν άσκησε τα ένδικα μέσα που προβλέπονται στο κράτος εντός του οποίου εκδόθηκε η απόφαση. Φαίνεται ότι εν προκειμένω η απόφαση του High Court επιδόθηκε στη Minalmet στις 12 Ιανουαρίου 1990. Δυνάμει των ισχυόντων για την ενώπιον του High Court διαδικασία δικονομικών κανόνων (Rules of the Supreme Court, Order 13, κανόνας 9), η Minalmet μπορούσε τότε να ζητήσει την εξαφάνιση ή τη μεταρρύθμιση της αποφάσεως, πλην όμως δεν το έπραξε.

Το αποτέλεσμα του άρθρου 27, περίπτωση 2

6. Όπως παρατηρεί το αιτούν δικαστήριο, το επιχείρημα της Brandeis βρίσκει έρεισμα σε ορισμένους νομικούς συγγραφείς. Η συλλογιστική επί της οποίας στηρίζεται συνοψίζεται ως εξής. Σκοπός της Συμβάσεως των Βρυξελλών είναι η εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 220 της Συνθήκης ΕΟΚ, δυνάμει του οποίου τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εξασφαλίσουν την «απλούστευση των διατυπώσεων για την αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών (...) αποφάσεων». Με το πρώτο εδάφιο του άρθρου 26 της Συμβάσεως σκοπείται η επίτευξη του στόχου αυτού. Το άρθρο 27 αποτελεί εξαίρεση από τον γενικό κανόνα του πρώτου εδαφίου του άρθρου 26 και, ως τέτοιας φύσεως, πρέπει να ερμηνεύεται στενώς. Το άρθρο 27, περίπτωση 2, έχει ως αντικείμενο τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του εναγομένου. Δεν πρέπει τούτο να εφαρμόζεται κατά γράμμα αν ο σκοπός αυτός μπορεί να επιτευχθεί και κατ' άλλον τρόπο. Όταν προβλέπεται ότι είναι δυνατή η εξαφάνιση μιας ερήμην εκδοθείσας αποφάσεως, δεν είναι ανάγκη να απαιτείται, για την προστασία των δικαιωμάτων του εναγομένου, η αυστηρή τήρηση του γράμματος του άρθρου 27, περίπτωση 2.

7. Η Brandeis εφιστά την προσοχή επί του άρθρου 2, περίπτωση 2, στοιχείο γ', της Συμβάσεως μεταξύ των Κάτω Χωρών και της Γερμανίας για την αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων και άλλων εκτελεστών τίτλων σε υποθέσεις αστικού και εμπορικού δικαίου που υπεγράφη στη Χάγη στις 30 Αυγούστου 1962 και προβλέπει ρητώς την αναγνώριση των ερήμην αποφάσεων υπό περιστάσεις όπως οι προκείμενες.

8. Θα πρέπει ωστόσο να παρατηρηθεί ότι από το κείμενο του άρθρου 27, περίπτωση 2, δεν στηρίζεται η άποψη ότι δεν είναι ανάγκη να πληρούνται οι προϋποθέσεις της διατάξεως αυτής σε περίπτωση που ο εναγόμενος δεν έχει ασκήσει ένδικο μέσο προ-

βλεπόμενο στο κράτος εντός του οποίου έχει εκδοθεί η ερήμην απόφαση. Επιπλέον, στην έκθεση Genard δεν περιλαμβάνεται κανένα στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι το άρθρο 27, περίπτωση 2, πρέπει να χαρακτηριστεί κατά τον τρόπο που προτείνει η Brandeis (βλ. ΕΕ 1986, C 298, σ. 1, συγκεκριμένα σ. 72 και 73).

9. Όταν το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο δεν έχει επιδοθεί νομοτύπως στον εναγόμενο, είναι καταφανές ότι η επίδοση της ίδιας της αποφάσεως δεν μπορεί να αλλάξει την κατάσταση. Όπως ορθώς επισημαίνουν τόσο το αιτούν δικαστήριο όσο και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η απόφαση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εισαγωγικό της δίκης έγγραφο ή ισοδύναμο δικόγραφο κατά την έννοια του άρθρου 27, περίπτωση 2. Τούτο προκύπτει σαφώς από την αιτιολογική σκέψη 9 της αποφάσεως στην υπόθεση 166/80, Klomps (Συλλογή 1981, σ. 1593), όπου το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι:

«(...) το άρθρο 27, περίπτωση 2, αποσκοπεί στο να εξασφαλιστεί ότι μια απόφαση δεν αναγνωρίζεται ούτε εκτελείται βάσει της Συμβάσεως, αν δεν έχει παρασχεθεί στον εναγόμενο η δυνατότητα υπερασπίσεως ενώπιον του δικαστή του κράτους εκδόσεως της αποφάσεως. Κατά συνέπεια, μια πράξη όπως η διαταγή πληρωμής (Zahlungsbefehl) του γερμανικού δικαίου, της οποίας η κοινοποίηση στον καθού επιτρέπει στον αιτούντα, στην περίπτωση που δεν προεβλήθησαν αντιρρήσεις, να επιτύχει την έκδοση εκτελεστής αποφάσεως βάσει της Συμβάσεως, πρέπει να κοινοποιηθεί προσηκόντως και εμπροθέσμως, ώστε να παρασχεθεί στον εναγόμενο η δυνατότητα υπερασπίσεως και, κατά συνέπεια, μια τέτοιου είδους πράξη πρέπει να θεωρηθεί ότι υπάγεται στην έννοια του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου του άρθρου 27, περίπτωση 2. Αντιθέτως, μια απόφαση, όπως η διαταγή περί προσωρινής εκτελέσεως (Vollstreckungsbefehl) του γερμανικού δικαίου, η οποία εκδίδεται μετά την κοινοποίηση της διαταγής πληρωμής και η οποία είναι καθαυτή εκτελεστή κατά τη Σύμβαση, δεν υπάγεται στην ανωτέρω έννοια, ακόμα και αν η ανακοπή που ασκήθηκε κατά μιας τέτοιας αποφάσεως μεταβάλλει τη διαδικασία, όπως ακριβώς και οι αντιρρήσεις κατά της διαταγής πληρωμής, σε διαδικασία κατ' αντιδικία».

10. Παραλλαγή της απόψεως της οποίας υπεραμύνεται εν προκειμένω η Brandeis προτάθηκε στην υπόθεση C-305/88, Lancray (Συλλογή 1990, σ. I-2725), όπου ο ενάγων υποστήριξε ότι τα δικαιώματα του εναγομένου προστατεύονταν δεόντως εφόσον αυτός είχε λάβει το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο εγκαίρως ώστε να μπορεί να αμυνθεί και δεν ήταν ανάγκη, υπό τις περιστάσεις αυτές, να απαιτείται να αποδειχθεί επιπλέον ότι το δικόγραφο αυτό είχε επιδοθεί νομοτύπως. Το επιχείρημα αυτό απορρίφθηκε από το Δικαστήριο, το οποίο διευκρίνισε ότι, για να μπορεί να αναγνωριστεί μια ερήμην εκδοθείσα απόφαση, πρέπει να συντρέχουν και οι δύο προϋποθέσεις που ορίζει το άρθρο 27, περίπτωση 2. Το Δικαστήριο παρατήρησε, στην αιτιολογική σκέψη 20 της αποφάσεώς του, ότι η αντίθετη άποψη

«μπορεί να καταστήσει εντελώς κενή περιεχομένου την απαίτηση της κανονικής επιδόσεως. Πράγματι, αν σημασία είχε μόνον η έγκαιρη γνώση, οι ενάγοντες θα εισέρχονταν στον πειρασμό να μην ακολουθούν την προβλεπόμενη για την νομότυπη επίδοση διαδικασία, της οποίας οι απαιτήσεις περιορίστηκαν εξάλλου σημαντικά με διεθνείς συμβάσεις. Αυτό θα οδηγούσε σε σημαντική ανασφάλεια ως προς το ζήτημα αν επιδόθηκαν τα έγγραφα και θα καθιστούσε, ενδεχομένως, αδύνατη την ομοιόμορφη εφαρμογή της Συμβάσεως. Τέλος, οι εναγόμενοι δεν θα μπορούσαν να γνωρίζουν με βεβαιότητα αν κινήθηκε νομότυπα διαδικασία που μπορεί να οδηγήσει σε καταψήφιση και αν είναι, επομένως, αναγκαίο να προετοιμάσουν την άμυνά τους, κατάσταση που είναι επίσης ασυμβίβαστη προς τους σκοπούς της Συμβάσεως».

11. Καίτοι είναι αληθές ότι ένας από τους σκοπούς της Συμβάσεως των Βρυξελλών είναι η διευκόλυνση της αναγνωρίσεως των αποφάσεων, το Δικαστήριο έχει διασαφηνίσει ότι ο σκοπός αυτός δεν μπορεί να επιτυγχάνεται σε βάρος των δικαιωμάτων άμυνας: βλ. την υπόθεση 49/84, Debaecker (Συλλογή 1985, σ. 1779), και την προαναφερθείσα υπόθεση Lancray. Μια σύμφωνα με την άποψη της Brandeis ερμηνεία του άρθρου 27, περίπτωση 2, θα μπορούσε να έχει τέτοιο αποτέλεσμα, διότι, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, η δυνατότητα αμφισβητήσεως μιας ερήμην αποφάσεως που έχει ήδη καταστεί εκτελεστή δεν μπορεί να θεωρηθεί ως λύση εξίσου ικανοποιητική με την πριν από την έκδοση της αποφάσεως άμυνα, διότι είναι δυνατό τα επιτρεπόμενα κατόπιν ένδικα μέσα να είναι περισσότερο περιορισμένα ή δυσχερή στην άσκησή τους. Το άρθρο 27, περίπτωση 2, φαίνεται να συνάδει εμμέσως με την άποψη αυτή καθώς επιδιώκει να διασφαλίσει το δικαίωμα του εναγομένου να ακουστεί πριν από την έκδοση μιας κατ' αυτού αποφάσεως.

12. Επομένως, θεωρώ ότι, υπό το φως του γράμματος του άρθρου 27, περίπτωση 2, των προθέσεων των συντακτών της διατάξεως αυτής και της νομολογίας του Δικαστηρίου, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα δεν μπορεί να δοθεί παρά καταφατική απάντηση. Με άλλα λόγια, μια ερήμην εκδοθείσα απόφαση δεν μπορεί να αναγνωριστεί αν το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο δεν επιδόθηκε νομοτύπως στον εναγόμενο. Δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι ο εναγόμενος έλαβε γνώση της αποφάσεως και δεν άσκησε κατ' αυτής τα ένδικα μέσα που προβλέπονται στο κράτος εντός του οποίου εκδόθηκε η απόφαση.

13. Η Σύμβαση μεταξύ Κάτω Χωρών και Γερμανίας που συνήφθη στις 30 Αυγούστου 1962 δεν επηρεάζει το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξα όσον αφορά την ορθή ερμηνεία του άρθρου 27, περίπτωση 2. Όπως επισημαίνει και η Επιτροπή, η Σύμβαση αυτή έχει πλέον αντικατασταθεί από τη Σύμβαση των Βρυξελλών, όπως προκύπτει και από το άρθρο 55 της Συμβάσεως αυτής. Αν η Σύμβαση της Χάγης ασκούσε οποιαδήποτε επιρροή στην υπό κρίση διαφορά, τούτο θα μπορούσε, εν πάση περιπτώσει, να χρησιμοποιηθεί προς ενίσχυση της απόψεως ότι, αν οι συντάκτες της Συμβάσεως των Βρυξελλών είχαν θελήσει να προσδώσουν στο άρθρο 27, περίπτωση 2, τον χαρακτήρα που υποστηρίζει η Brandeis, θα το είχαν πράξει ρητώς.

Συμπέρασμα

14. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι στο υποβληθέν εν προκειμένω προδικαστικό ερώτημα το Δικαστήριο πρέπει να απαντήσει ως εξής:

«Δυνάμει του άρθρου 27, περίπτωση 2, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, μια εκδοθείσα ερήμην σε συμβαλλόμενο κράτος απόφαση δεν πρέπει να αναγνωριστεί σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος αν το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο δεν επιδόθηκε νομοτύπως στον εναγόμενο, έστω και αν το εν λόγω πρόσωπο έλαβε γνώση της σχετικής αποφάσεως χωρίς να ασκήσει τα ένδικα μέσα που προβλέπει το δίκαιο του πρώτου κράτους, πράγμα που θα του επέτρεπε, ενδεχομένως, την εξαφάνιση ή τη μεταρρύθμιση της αποφάσεως αυτής.»